

แต่งฉันท์ชนิดต่างๆ

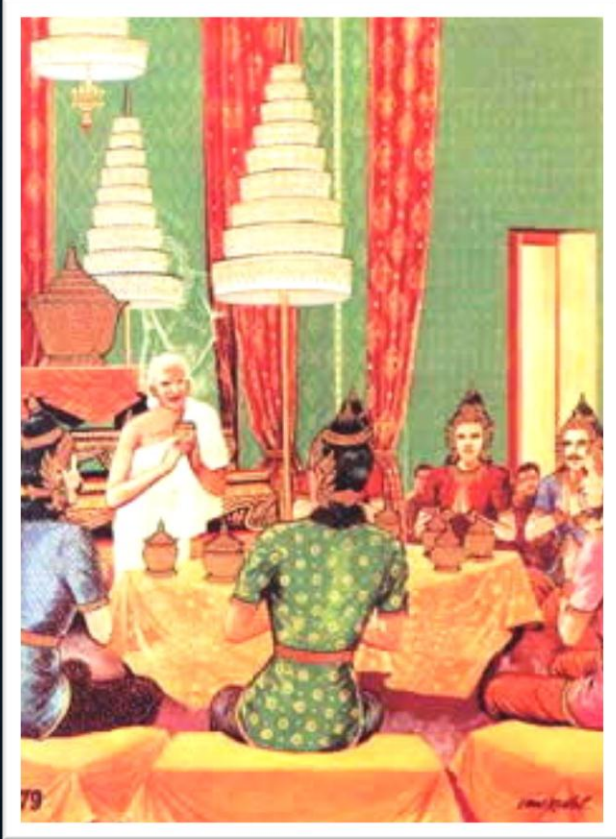
วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อาจารย์พีระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตามความรู้สึกของคนทั่วไป ฉันทน์เป็นคำ
ประพันธ์ที่แต่งยาก อ่านยาก และเข้าใจยาก คำ
ประพันธ์ประเภทนี้จึงมีเผยแพร่น้อยมากในปัจจุบัน

แท้ที่จริงแล้ว ฉันทน์มีหลายประเภท ฉันทน์ที่แต่ง
ได้ง่ายก็มี และการใช้คำในฉันทน์ก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำ
ยากเสมอไป ดังตัวอย่าง วิชชুমมาลา ฉันทน์ ๘ ของ
ชิต บุรทัต ในวรรณคดีเรื่อง สามัคคีเภทคำฉันทน์

แรมทางกลางเถื่อน
หนึ่งใดนึกดู
หลายวันถันล่อง
นามเวสาลี
ผูกไมตรีจิต
กับหมู่ชาวเมือง
เล่าเรื่องเคืองขุน
จำเป็นมาใน

ห่างเพื่อนหาผู้
เห็นใครไปมี
เมืองหลวงธานี
ดุ่มเดาเข้าไป
เชิงชิดชอบเชื่อง
ฉันท้อชฌาสัย
ว่าวุ่นวายใจ
ด้าวต่างแดนตน

ตัวอย่างอินทรวีเชียร ฉันท์ ๑๑ ในมงคลสูตรคำฉันท์ พระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หนึ่งคือบ่คบพาล	เพราะจะพาประพฤตินิด
หนึ่งคบกะबंधิต	เพราะจะพาประสพผล
หนึ่งกราบและบูชา	อภิปุชนิยชน
ข้อนี้แหละมงคล	อดีเรกอุดมดี

นอกจากนี้ ยังมีฉันทอื่น ๆ อีกที่ไม่ยากนัก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถอ่านเข้าใจได้ และอาจหัดแต่งตามได้ตามศักยภาพของบุคคล แต่อาจใช้เวลาบ้าง สำหรับนักเรียนระดับนี้ จึงได้เลือกนำมาให้นักเรียนฝึกแต่งเพียง ๒ ชนิด คือ

วิชมมาลาฉันท ๘

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

ตามที่ได้ยกตัวอย่างมาให้ดูข้างต้นแล้ว

วิชชুমมาลาฉันท์ ๘

หมายถึง ฉันท์ที่เปล่งสำเนียงยาวดุจสายฟ้าแลบที่มีรัศมียาว

อินทรวีเชียรฉันท์ ๑๑

หมายถึง ฉันท์ที่มีลีลาอันรุ่งเรืองงดงามประดุจสายฟ้าซึ่งเป็น
อาวุธของพระอินทร์

โอกาสที่ใช้แต่งฉันท

นอกจากกวีจะใช้ฉันทสำหรับแต่งเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันยืดยาว มีเค้าโครงเรื่องมีบทพรรณนา บทสนทนา คติธรรม ฯลฯ ดังเช่นวรรณคดีเรื่องสมุทรโฆษคำฉันท อนิรุทธคำฉันท กฤษณาสน้องคำฉันท มาจนถึงอิเลราชคำฉันท สามัคคีเภทคำฉันท แล้วกวียังใช้ฉันทในการแต่งบทประพันธ์ขนาดสั้นเพื่อวัตถุประสงค์และโอกาสต่างๆ กัน เช่น แต่งเป็นบทสดุดี บทบูชาพระคุณครูบาอาจารย์ บิดามารดา และบทอวยพรเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆ

การใช้คำในการแต่งฉันท

ฉันทเป็นคำประพันธ์ที่คนไทยรับมาจากวรรณคดีบาลี ภาษาบาลีเป็นภาษาที่มีการใช้เสียงหนักเบา หรือเสียงครุลหุอยู่เป็นปกติ ธนะ ชนะ สุริย (คำลหุ สองคำเรียงกัน) สวนะ สุริยะ (คำลหุ สามคำเรียงกัน)

คำครุ หมายถึง คำ (พยางค์) ต่างๆ ที่ไม่ใช่คำลหุ คำในแม่ ก กา ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว คำที่มีตัวสะกดทุกมาตรา เช่น นา รี เสภา วัน मात्र (คำครุ คำเดียว) นารี โสภา ธาดา วันชัย (คำครุ สองคำเรียงกัน) นารีรัตน์ เมืองเชียงใหม่ สัญชาติไทย (คำครุ สามคำเรียงกัน)

การใช้คำในการแต่งฉันท

เนื่องจากฉันทต้องใช้คำครุลหุมาก คำไทยแท้จึงไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยคำศัพท์บาลีสันสกฤตดัดแปลงให้เหมาะสมไม่ขัดกับหลักภาษา ตัวอย่างเช่น บางครั้งกวีต้องการคำลหุ ๓ คำเรียงกัน ให้มีความหมายว่า ใจ คำว่า ใจ นั้นมีอยู่มากในภาษาบาลีสันสกฤต เช่น ฤดี หฤทัย มนัส มโน ก็ต้องเลือกคำให้เหมาะสม อาจเลือก คำ หทัย โดย ใช้รูป หทย (ออกเสียง หะ-ทะ-ยะ) ซึ่งไม่ขัดกับหลักภาษาเดิม เพราะคำนี้ ในภาษาบาลีว่า หทย อยู่แล้ว

การใช้คำในการแต่งฉันท

คำ เช่น วร (ดี ประเสริฐ) อาจออกเสียงให้เป็น วอน วะ-ระ วอ-ระ หรือ แม้แต่เพิ่มเสียงสระอา ที่พยางค์หลังเป็น วรา ก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องระเบียบ บังคับการแต่งฉันท ซึ่งจะได้เสียง ครุ ลหุ-ลหุ ครุ-ลหุ ลหุ-ครุ ตามลำดับ จากคำ เดิมเพียงหนึ่งคำโดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ คำที่นำมาใช้ต้องมีความหมายตรงตามที่ต้องการและดัดแปลงโดยไม่ให้ผิดการรับคำบาลีสันสกฤต มาใช้ในภาษาไทย

การใช้คำในการแต่งฉันท

เช่น จะตัดแปลง หทัย เป็น หาททัยยะ เพื่อให้เป็นเสียง ครุ-ครุ-ลหุ ไม่ได้ เป็นอันทาด วร จะตัดแปลงเป็น วารา หรือ วโร ก็ได้ ทั้งนี้ย่อ่านำไปปนกับ คำ เช่น วโรรส วโรกาส เพราะเป็นคำสมาส ซึ่งมีเสียงสนธิ คือ วร+โอรส วร+โอกาส ตามลำดับ หลักการรับคำบาลีมาใช้ในภาษาไทย ยอมให้ยืดเสียงยาวขึ้น เฉพาะพยางค์สุดท้าย หรือจะแปลง รุกข ให้เป็น รุกชี รุกโข ไม่ได้ ได้เพียง รุกขา คำเดียวเท่านั้น

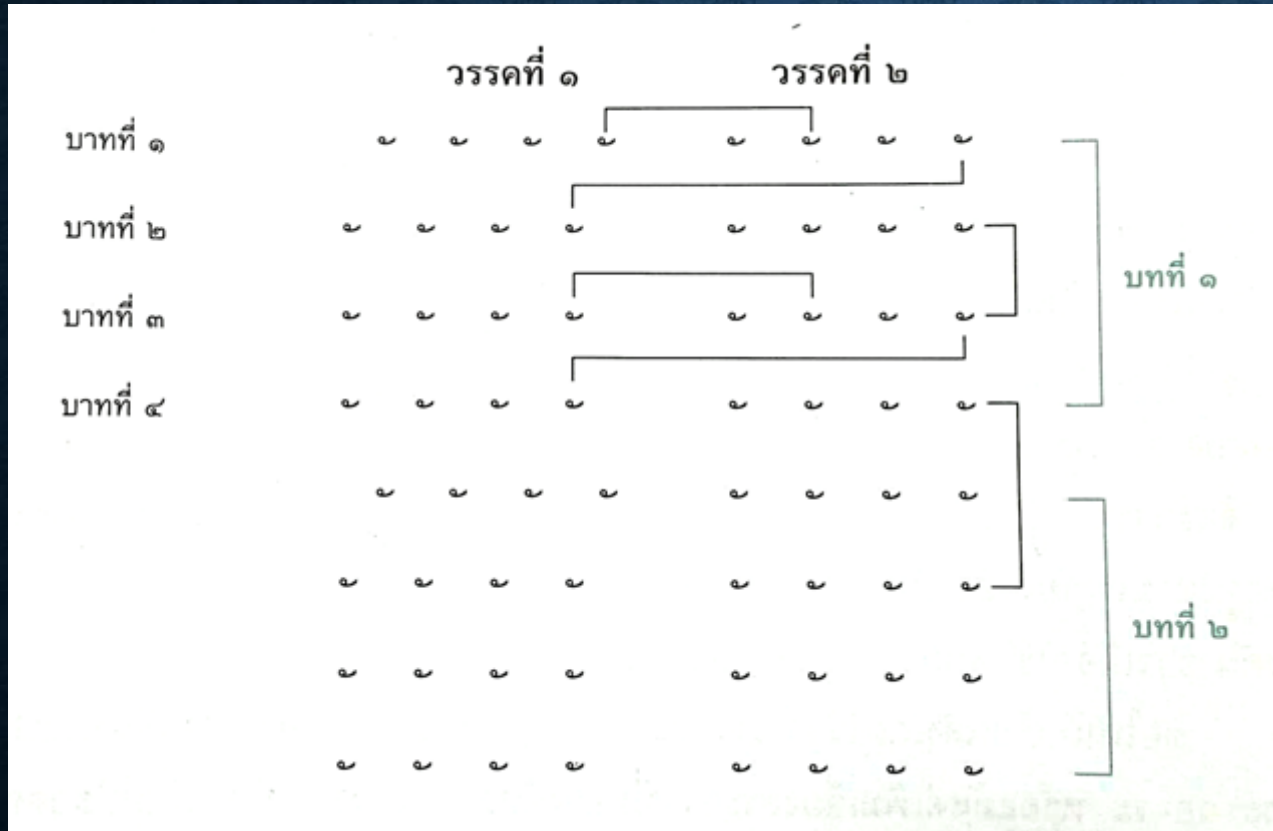
การแต่งฉันท

หลักพื้นฐานที่ใช้ได้ในทางปฏิบัติได้ดีที่สุด คือ ต้องจดจำหรือดูจากฉันท
ต้นแบบให้แม่นยำ

ฉันทมีลักษณะบังคับง่ายๆ ๒ ประเภท ดังที่ยกมาให้ดูในตอนต้น อาจใช้
เป็นฉันทต้นแบบได้อย่างดี ควรระลึกไว้เสมอว่า ฉันทต้นแบบควรใช้สัก ๒ บท
เป็นอย่างน้อย ถ้าใช้เพียงบทเดียวอาจขาดระเบียบบังคับ เรื่องการสัมผัส
ระหว่างบท

การแต่งฉันท

วิชมุมมาลาฉันท ๘

จากแผนผังข้างต้น แสดงว่า วิชมุมมาลา ฉันท บทหนึ่งมี ๘ บท บทหนึ่งมี ๔ บาท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค ทุกวรรคมี ๔ คำ เป็นคำครุทั้งหมด

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

การรับ-ส่ง สัมผัส มีระเบียบ ดังนี้

ในบาทที่ ๑ คำท้ายสุดของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๒ ของวรรคที่ ๒
ในบาทเดียวกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ในบาทที่ ๑ สัมผัสกับคำสุดท้าย
ของวรรคที่ ๑ ในบาทที่ ๒

การแต่งงานันท์

วิชชুমมาลาฉันท์ ๘

ในบาทที่ ๓ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๒ ของวรรคที่ ๒ ในบาทเดียวกัน และในคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ในบาทที่ ๓ ต้องรับสัมผัสกับ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ของบาทที่ ๒ และรับสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ในบาทที่ ๔

ถ้าแต่งมากกว่า ๑ บท ให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ของบาทที่ ๔ ส่งสัมผัสไปที่คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ บาทที่ ๒ ในบทต่อไป

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

ในเบื้องต้น ผู้แต่งต้องมีแนวความคิดและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจะแต่งเกี่ยวกับเรื่องอะไร เพื่อประโยชน์ใด และในโอกาสใด การแต่งฉันทก็เช่นเดียวกัน ผู้แต่งต้องวางแนวความคิดไว้ให้ชัดเจน อาจเขียนเป็นผังมโนภาพ หรือเขียนเป็นหัวข้อแนวความคิดอย่างสังเขปไว้ก็ได้

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

เมื่อได้แนวคิดที่ชัดเจนแล้วก็ลงมือแต่งตามลักษณะบังคับ ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนรายละเอียดเล็กน้อยให้ผิดไปจากแนวความคิดเดิมบ้างก็ได้ แต่สาระสำคัญต้องคงไว้ ในการแต่งต้องใช้ความคิดเลือกคำโดยพิถีพิถัน อาจใช้พจนานุกรมช่วยเลือกเฟ้นคำและตรวจสอบความหมาย ตลอดจนวิธีสะกดคำให้ถูกต้อง

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

ตัวอย่าง การแต่งวิชชুমมาลา ฉันท ๘

วัตถุประสงค์และโอกาสในการแต่ง แสดงความระลึกถึง
ผู้ประสพภัยอันตรายจากคลื่นสึนามิ

แนวความคิดในการแต่ง

- ความรู้สึกเศร้าสลด
- ผู้คนล้มตายจำนวนมากนับหมื่นนับแสน
- ความรู้สึกซาบซึ้งใจที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

สัณามิ

(๑)	ไ้ว่าน่าเศร้า	เมื่อเฝ้ามองดู
	เห็นหน้ากันอยู่	ผองผู้หญิงชาย
	หลายพวกเผ่าพงศ์	มาปลงปลิดหาย
	วิบเดียววอดวาย	ตั้งดับลับพลัน

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

(๒) คลีนยักษธาโถม จูโจมเร็วรี
 นับหมื่นชีวี ถึงฆาตพร้อมกัน
 หอนเว้นว่างใคร ไยดับตั้งนั้น
 ยึ่งนิกยั้งห้วน ออกสันขวัณบิน

การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

(๓)	หนาวจิตคิดดู	เราอยู่ห่างไกล
	ยังแทบขาดใจ	หมดหวังพึ่งภินท์
	แต่ระลึกรู้ไป	ชาวไทยใช้สิ้น
	จอมเจ้าภุมินทร์	ทรงช้บน้ำตา

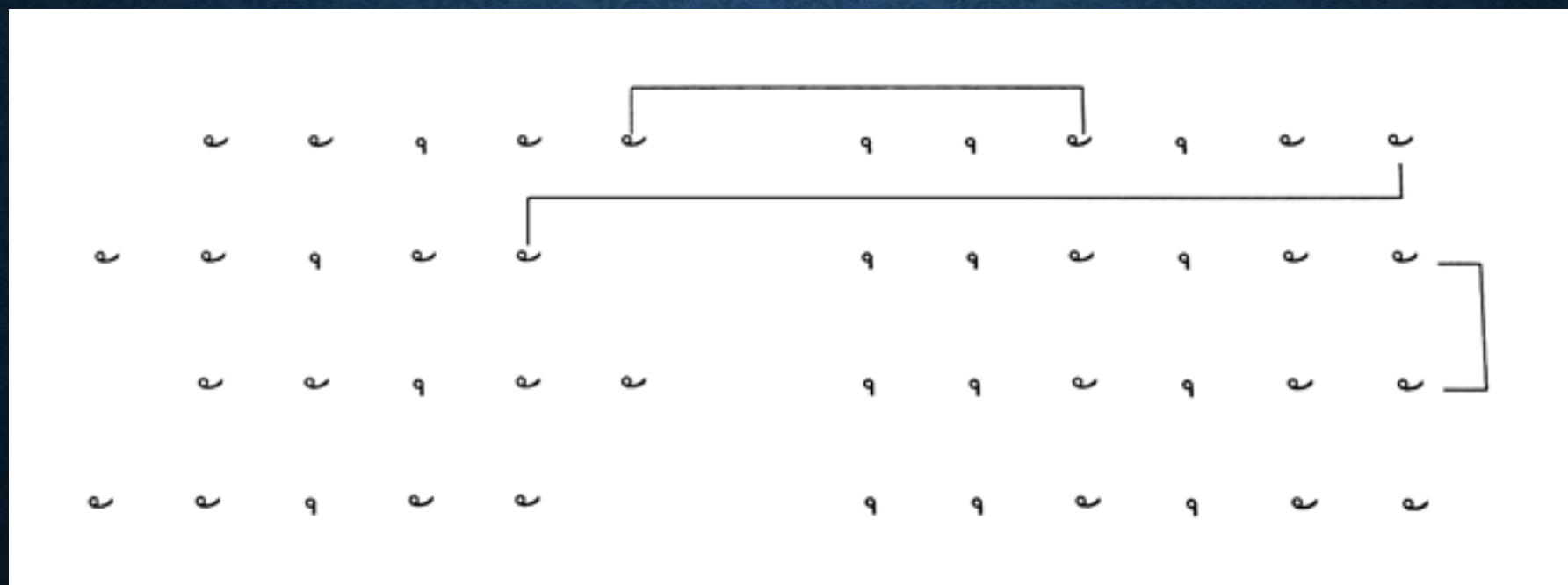
การแต่งฉันท

วิชชুমมาลาฉันท ๘

(๔) ชาวไทยคล้ายโศก วิปโยคยากเข็ญ
 แปรเปลี่ยนให้เป็น พลวัตพัฒนา
 สร้างสรรค์บ้านเมือง รุ่งเรืองทันตา
 มีองค์ราชา เป็นขวัญชาติเทอญ

การแตงฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

การแต่งฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

จากแผนผังข้างต้น แสดงว่า อินทรวีเชียร ฉันท ๑๑ บทหนึ่ง มี ๒ บาท บาทหนึ่ง ๒ วรรค มีระเบียบบังคับเกี่ยวกับคำครุ ลหุ ดังนี้ วรรคที่ ๑ ของบาทที่ ๑ และบาทที่ ๒ มี ๕ คำ สองคำแรกและสองคำหลังเป็นคำครุ คำกลางเป็นลหุ วรรคที่ ๒ ทั้งบาทที่ ๑ และ บาทที่ ๒ มี ๖ คำ สองคำแรกเป็นลหุ คำที่สามเป็นครุ คำที่ ๔-๕-๖ เป็นลหุ-ครุ-ครุ

การแต่งงานันท์

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

การรับ-ส่งสัมผัส มีระเบียบบังคับว่า คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ บาทที่ ๑ สัมผัสกับ คำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒ ในบาทเดียวกัน คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ บาทที่ ๑ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ของบาทที่ ๒ ถ้าแต่งมากกว่า ๑ บท ให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ของบาทที่ ๒ ส่งสัมผัสไปที่คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ของบาทที่ ๑ ในบทต่อไป

การแต่งฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

หลักการแต่งเหมือนกับวิชชুমมาลา ฉันท ๘ ที่กล่าวมาแล้ว เช่น เมื่อจะแสดงความระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ ในโอกาสที่คณะศิษย์จัดงานเกษียณอายุให้ท่าน แนวความคิดอาจได้แก่ ต้องการให้บรรดาครูอาจารย์ ที่เกษียณอายุรับรู้ถึงความรู้สึกอันดีงามของศิษย์ในโอกาสนั้น พร้อมทั้งอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยให้ดลบันดาลความสุขสวัสดิ์

การแต่งฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

แต่คณาจารย์

- (๑) วันนี้อคณาศิษย์
พร้อมเพรียงประชุมกัน
- (๒) ด้วยจิตรระลึกถึง
เต็มใจประสิทธิ์สาร

สุรจิตสมานฉันท
อภิวาทนาการ
คุณซึ่งคณาจารย์
วิธเวทย์วิเศษศรี

การแต่งฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

(๓) ก่อเกิดประโยชน์สุข

ภัยพาล ฤ ราคี

(๔) ศิษย์จึงลุ่มฤทธิ

นิจเนืองนรินทร์มา

(๕) รำลึกพระคุณนั้น

กราบกำประณมวอน

ทูลทุกข์บ่ได้มี

ละก็ล้วนปลาสนา

ชยกิจนানা

ประลุถึงอุดมพร

และก็พลันชูลีกร

มนะมันนรินทร์ไป

การแต่งฉันท

อินทรวีเชียรฉันท ๑๑

(๖) ด้วยคุณพระไตรรัตน์	สิริวัฒน์วิบูลย์ชัย
ป้องปัดวิบัติภัย	บ่มิกล้าจะพ้องพาน
(๗) ปรีดีเปรมเกษมสุข	นิรทุกข์ตลอดกาล
โรครภัยทุพผลลาญ	ก็ละลี้ละหลีกเทอญ

ฉันทประเภทต่างๆ

มาณวกฉันท์๘

มาณวกฉันท์๘ (มา-นะ-วก-กะ-ฉันท์) ฉันท์ที่มีลีลาเสียงไพเราะ
งดงามให้ความสดชื่นมีชีวิตชีวา ประดุจमाणพหนุ่มน้อย

- ๑ ปางคิระเจ้า
- บรรพตศานต์
- ลาสรโห
- ทราบมนใน
- เนา ณ พิมาน
- โสภณไกร-
- โอ่हतัย
- กิจพิธี

ฉันทประเภทต่างๆ

ฉันทฉันท

ทวย ธ กระทำ

อัสวเมธ

เคลื่อนวรวงศ์

สุพระพิธี

กรรมพิเศษ

ปุชยพลี

ลงปฐมพี

สาทรกรรม

(อิลาชคำฉันท)

ฉันทประเภทต่างๆ

สาตินฉันท ๑๑

สาตินฉันท ๑๑ หมายถึง ฉันทที่มากไปด้วยครุ ซึ่งเปรียบเหมือน
แก่นหรือหลัก

- ๑ เกียรติฐานการทำงาน บมีบ้านจะอาศัย
- เกิดมาเป็นคนไทย ฤควรทำระย่องาน
- ๑ ทำกินถิ่นของตัว ฝึกทำชวก็เป็นพาล
- ชวผิดติดสันดาน วิบัติกรรมจะนำผล

ฉันทประเภทต่างๆ

สาตินฉันท ๑๑

๑ เหตุนี้ควรหมั่นเพียร
อย่างกล้วมัวกับคน

๑ ดูจึนในถิ่นไทย
จึนนั่นหมั่นชวนชวาย

ริเริ่มเรียนระวังตน

ทุศีลสร้างทุราบาย

เจริญวัยเพราะค้าขาย

ขยันงานและออมสิน

หลักภาษาไทย : กำชัย ทองหล่อ

ฉันทประเภทต่างๆ

อุเปนทรวิเชียรฉันท ๑๑

อุเปนทรวิเชียรฉันท ๑๑ แปลว่า ร่องอินทรวิเชียร คือมีลักษณะคล้าย ๆ อินทรวิเชียรฉันท

- ๑ พระนางพิโรธกริ้ว นะก็ควรจะมากมาย
และเหตุก็แรงร้าย จะมิทรงพิโรธฤ
- ๑ ก็แต่จะพาที บมิได้ถนัดฮือ
เพราะเกรงจะอิงฮือ จะมิพ้นละโทษทัณฑ์

มัทนะพาธา

ฉันทประเภทต่างๆ

กมลฉันท ๑๒

กมลฉันท ๑๒ (กะ-มะ-ละ-ฉัน) แปลว่าฉันทที่มีลีลาดูจกหล่อมใจให้
เพลิดเพลิน

๑ จรเวียงนาวาส	ก็ระดาษดำเนนราย
ยुरะเยื่องชำเลื่องชาย	นยน์ชมพกามาลัย
๑ อรอันสนัดขับ	สุรคัพท์ประเลงลาน
วนเซ่พसानขาน	รุษเทพบำเทิงถวิล

อิตรราชคำฉันท

ฉันท์ประเภทต่างๆ

ภุขงคประยาศฉันท์ ๑๒

ภุขงคประยาศฉันท์ ๑๒ (ภุขงคั หมายถึง ฐู หรือเนาค ประยาศ หมายถึงอาการฐูเลื้อย) ฉันท์ที่มีลีลาางดงามประดุกการเลื้อยของฐู

๑ มนั้สไทยประณตไ้ นรินทรัไทยมิท้อถอน
มิผูกรักมิภักดีบร มิพืงบารมิบุญ

๑ ถลันจ้วงทะเลวงจ้่า บุรุษนำอนงคัหนุน
บุรุษรุกอนงคัรุน ประจัญร่วมประจัญบาน

ฉันท์ยอเกียรตีสาวนครรราชสีมา

ฉันทประเภทต่างๆ

วสันตติลกฉันท ๑๔

วสันตติลกฉันท ๑๔ (วะ-สัน-ตะ-ติ-หลก-กะ -ฉัน) ฉันทที่มีลีลาغام
วิจิตรประดุจรอยแต้มที่กลีบเมฆซึ่งปรากฏในตอนต้นแห่งวสันตฤดู

- ◎ อ้าเพศก็เพศนุชอนงค์ อรองค์ก็บอบบาง
 ควรแต่ผดุงศิริสอาง ศุภลักษณะประโลมใจ
- ◎ ยามเข็ญก็เข็นสริระอวย พลช่วยผจญภัย
 โธ่ควรจะเอื้อนพจนไซ คุณเลิศมโหฬาร

ฉันท์ประเภทต่างๆ

วสันตติลกฉันท์ ๑๔

๑ อ้าหัตถ์ก็หัตถ์สุขุมชวน

ควรแต่จะถือสุรภิมาล-

๑ ยามทุกข์ก็ถือวิวิธอา-

โธควรจะเอือนพจนชม

มนะหวนฤดีดาล

ยประมุขมโนรมย์

วุธฝาระทมตรม

คุณช้วนรินทร์กาล

คำฉันท์ย่อเกียรติชาวนครราชสีมา

ฉันท์ประเภทต่างๆ

สัททูลวิกกีฬิตฉันท์ ๑๙

สัททูลวิกกีฬิตฉันท์ ๑๙ (สัด - ทุน-ละ-วิก-กี-ลี-ตะ-ฉัน) ฉันท์ที่มี
ลีลาประดุจสิงโตคะนอง

๑ ข้าขอเทิดทศนั้ขประนามคุณพระศรี

สรรเพชญพระภูมิ

พระภาค

๑ อีกรรมาภิสมั้ยพระไตรปิฎกวากย์

ทรงคุณคะนึ่งมาก

ประมาณ

ฉันทประเภทต่างๆ

สัททูลวิกกีฬิตฉันท ๑๙

๑ นบสงฆ์สาวกพุทธพิสุทธจริยานุ

นาบุญบุญบุญบาน

บ โรอย

๑ อิกองค์อาทิกวีฬิยุตมโดย

ตำรงตำรับโปรย

ประพันธ์

๑ ผู้เริ่มรังพจมานตระการกมลกรรณ

กัมกราบพระคุณชั้น

คณศ

ฉันท์ประเภทต่างๆ

สัททูลวิกกีฬิตฉันท์ ๑๙

๑ สรวมชีพัญชลีนาถพระบาทนฤเบศ

มงกุฎกษัตริย์เกษตร

สยาม

๑ ที่หกรัชสมัยกักรกิติพระนาม

ทรงคุณคามภี-

รภาพ

อิสรราชคำฉันท์

ฉันทประเภทต่างๆ

อิทิสฉันท ๒๐

อิทิสฉันท ๒๐ ฉันทที่มีลีลางดงามประดุจฉันทที่ได้พรรณามาแล้วข้างตน บ้างก็เรียก "อิทิสฉันท"

- ๑ อ้าอรุณแอร่มระเรื่อรุจี ประดุจมะโนภิรมระตี
ณ แกรัก
- ๑ แสงอรุณวิโรจน์นะภาประจักษ์ แฉล้มเฉลาและโสภินัก
ณ ฉันทไค

ฉันทประเภทต่างๆ

อิทิสัจฉันท ๒๐

- ๑ หญิงและชาย ณ ยามระตืออุทัย สว่าง ณ กลาง กะมลละไม
ก็ฉันทนั้น
- ๑ แสงอุษาสกาवพะพราวสวรรค ก็เหมือนระตือวิสุทธินัน
สว่างจิต

มัทนะพาธา

การเลือกใช้ฉันทประเภทต่างๆ

การเลือกใช้ฉันท ต้องเลือกให้เหมาะกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อเรื่องที่จะเขียน

๑. บทนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บทไหว้ครู บทสรรเสริญพระเกียรติ
ความขลัง ใช้ สัททูลวิกกีฬิตฉันทหรือสัทธราฉันท

๒. บทเล่าเรื่อง บทชม คร่ำครวญ นิยมใช้ อินทรวีเชียรฉันท หรือวสันตฉันท

การเลือกใช้ฉันทประเภทต่างๆ

๓. บทแสดงอารมณ์รุนแรง เช่น โกรธ ตื่นเต้น วิตกกังวล หรือ บรรยายความในใจเกี่ยวกับความรักที่ต้องการให้เห็นอารมณ์สะท้อนใจ อย่างมาก นิยมใช้ อธิสังฉันท ซึ่งเป็นฉันทที่สลับเสียงหนักเบา เน้นเสียง เป็นจังหวะทุกระยะ

๔. บทพรรณนาโวหารหรือบรรยายข้อความที่น่าตื่นเต้น หรือเป็นที่ประทับใจ นิยมใช้ ฤชงคประยาตฉันท

การเลือกใช้ฉันทประเภทต่างๆ

๕. บทสนุกสนานขบขัน หรือคึกคักสับสน ให้เหตุการณ์บรรยายไปอย่างรวดเร็วจะนิยมใช้โตฏกฉันท มาณวกฉันท หรือจิตรปทาฉันท

๖. บทบรรยายความ นิยมใช้ อุเพนทรวิเชียรฉันท อินทวงสฉันท วิชชুমมาลาฉันท หรือสาลีนี้ฉันท